

Siguldas Valsts ģimnāzija

K. Barona 10

Sigulda, LV-2150

Teksta valodas analīze – problēmas, metodiski ieteikumi un uzdevumu komplekti

**Metodisks un mācību materiāls
skolotājiem un 12. klašu skolēniem,
gatavojoties centralizētajam eksāmenam
latviešu valodā**

Darba autore:
Inta Janule,
latviešu valodas un
literatūras skolotāja

Saturs

Anotācija	3
1. Teksta valodas analīzes problēmas – secinājumi pēc centralizētā eksāmena 2. daļas vērtēšanas	4
2. Metodiski ieteikumi skolotājiem un darbs ar mācību materiālu teorijas apguvei	7
3. Norādes darbam ar uzdevumu komplektiem teksta valodas analīzē	9
4. 1. uzdevumu komplekts teksta valodas analīzē	11
5. 1. uzdevumu komplekta vērtējuma kritēriji	14
6. 2. uzdevumu komplekts teksta valodas analīzē	16
7. 2. uzdevumu komplekta vērtējuma kritēriji	20
8. 3. uzdevumu komplekts teksta valodas analīzē	22
9. 3. uzdevumu komplekta vērtējuma kritēriji	25
10. 4. uzdevumu komplekts teksta valodas analīzē	27
11. 4. uzdevumu komplekta vērtējuma kritēriji	31
12. 5. uzdevumu komplekts teksta valodas analīzē	33
13. 5. uzdevumu komplekta vērtējuma kritēriji	37
Secinājumi	39
Izmantoto informācijas un tekstu avotu saraksts.....	40
Pielikumi	41
1. pielikums. Mācību materiāls „Teksta valodas analīze” programmā <i>PowerPoint</i>	
2. pielikums. Darba lapa „Formas nosacījumi teksta valodas analīzes pozīcijām”. Teorija	
3. pielikums. Pārbaudes darbs par formas nosacījumiem teksta valodas analīzes pozīcijām	
4. pielikums. Viedokļa vērtēšanas kritēriji	

Anotācija

Metodiskā darba tēma ir „**Teksta valodas analīze – problēmas, metodiski ieteikumi un uzdevumu komplekti**”.

Autore - Inta Janule.

Darba aktualitāte un risināmā problēma. Latviešu valodas centralizētais eksāmens (CE) ir viens no trijiem obligātajiem eksāmeniem, un teksta valodas analīze ir svarīga šī CE daļa (2.daļa), kas ir viskomplicētākā no visām. Lai gan pamatzdevumu veidi kopš 2012. gada šajā CE daļā ir samērā nemainīgi, ik gadu problēmas sagādā nestandarta un vairākpakāpju uzdevumi. Tāpēc skolotāja darbu varētu atvieglot autores piedāvātā problēmsituāciju analīze un, galvenais, - izstrādātie mācību materiāli gan teorijas apguvē un nostiprināšanā, gan praktiskā tekstu valodas analīzē.

Teorētiskais mācību materiāls izstrādāts prezentāciju programmā *MS PowerPoint*, tas izmantojams kā elektronisks mācību materiāls skolotājam stundās un skolēniem kā mācību materiāls, kas pēc tēmas apguves skolā var tikt ievietots elektroniskajā vidē. Par šo tēmu izveidotas arī divas darba lapas: teorijas konspektīvs pārskats un pārbaudes darbs par teorētiskajām zināšanām. Uzdevumu krājumu veido pieci dažādi komplekti – katrs no tiem veidots kā CE 2. daļa, viens otru papildinoši uzdevumi teksta valodas analīzē; katram komplektam pievienoti atbilstīgi vērtēšanas kritēriji ar detalizētu aprakstu.

Darba mērķis. Balstoties uz ilggadēju autores pieredzi CE darbu vērtēšanā, izvērtēt CE 2. daļas uzdevumus un problēmgadījumus, sniegt metodiskus ieteikumus darbam ar tiem un izstrādāt gan teorētiskus mācību materiālus, gan praktiski pielietojamus uzdevumu komplektus.

Galvenie secinājumi.

1. Lai uzlabotu latviešu valodas skolotāja darba kvalitāti un skolēnu rezultātus centralizētajā eksāmenā, ieteicams katram pedagogam rūpīgi izpētīt kārtējo centralizētā eksāmena darbu un izanalizēt gan uzdevumu uzbūvi, prasības un arī eksāmena vērtēšanas kritērijus, lai nianse un sīkumi, kas visbiežāk ietekmē skolēnu darbu rezultātus, tiktu aktualizēti jau mācību procesā un lai, gatavojoties centralizētajam eksāmenam, tie neietekmētu eksāmena rezultātus.
2. Galvenās problēmas centralizētā eksāmena teksta valodas analīzes daļā uzrādās saistībā ar nestandarta un vairākpakāpju nosacījumu uzdevumiem.
3. Skolotājam mācību procesā ir lietderīgi iepazīstināt skolēnus un izmantot savā darbā dažādus vērtēšanas struktūras elementus un kritērijus, kuru savstarpējās attiecības ir maināmas – tā ir variatīva šo uzdevumu vērtēšana.

Metodiskais darbs sastāv no titullapas, anotācijas, 13 nodaļām, informācijas un tekstu avotu saraksta un pielikumiem ar mācību un metodiskiem materiāliem.

1. Teksta valodas analīzes problēmas – secinājumi pēc

CE 2. daļas vērtēšanas

Ja skolēnu sasniegumi centralizētajos eksāmenos (CE) latviešu valodā iepriekšējos trīs gados (2013–2015) vidēji par 3% katru gadu pasliktinājās, konkrēti, vidējie CE rezultāti valstī bija 56% - 2013. gadā, 53% - 2014. gadā, 49% - 2015. gadā (Centralizētais eksāmens latviešu valodā 2014./2015. mācību gadā: rezultātu analīze un metodiskie ieteikumi 2015), un kā vienu no iemesliem rezultātu lejupslīdē VISC analītiķi toreiz minēja uzdevumu nosacījumu un vērtēšanas kritēriju maiņu, tad šogad, t.i., 2016. gadā latviešu valodas CE vidējie rādītāji valstī, salīdzinot ar iepriekšējā, t.i., 2015. gada, rezultātiem ir nedaudz paaugstinājušies – 51,3% (*Centralizēto eksāmenu vidējo rezultātu salīdzinājums 2014.-2016. (%)* 2016). Rezultātu kāpums šogad, iespējams, skaidrojams ar to, ka beidzot šāda veida eksāmenam skolotāji, līdz ar to arī skolēni, ir vairāk sagatavoti, jo uzdevumu veidi pārsvarā ir nemainīgi nu jau kopš 2012. gada. Šī darba autore CE vērtēšanā piedalās regulāri jau kopš 2004. gada un arī šogad, 2015./2016. m.g., tāpēc autorei ir radušies daži novērojumi un secinājumi, kas saistīti ar šī gada vidējās izglītības iestāžu abiturientu darbu – ar CE 2. daļas uzdevumu izpildi, veiksmēm un neveiksmēm, kā arī ar to saistītajām problēmām.

Centralizētā eksāmena teksta izpratnes jeb teksta valodas analīzes daļā (2. daļā) pēc piedāvātā teksta vai tekstu izlasīšanas skolēniem jāveic uzdevumi, kuros tiek pārbaudīta viņu lasītprasme, spēja uztvert un formulēt teksta tematu un mērķi, raksturot tā aktualitāti, secināt galveno domu, izskaidrot vārdu savienojumus, frazeoloģismus, noteikt teksta funkcionālo stilu, to pamatot, izmantojot zināšanas par valodas līdzekļiem, tiek pārbaudīta skolēnu prasme 80-90 vārdu apjomā izteikt viedokli par tekstā minēto vai ar to saistītu problēmu. Šajā eksāmena daļā tiek vērtēta arī pareizrakstības normu ievērošana. Ja eksāmena pirmajā daļā ir tikai objektīvi vērtējumi - tukšo vietu aizpildīšanas - uzdevumi, tad otrajā daļā ir arī subjektīvi vērtējumi uzdevumi - īsās, strukturētās atbildes (*Centralizēto eksāmenu vidējo rezultātu salīdzinājums 2014.-2016. (%)* 2016). Līdz ar to, arī salīdzinot ar CE 3. daļu, kur skolēnam jāraksta pārspriedums, ir skaidrs, ka tieši eksāmena 2. daļa ir viskomplicētākā, līdz ar to tajā arī parādās visvairāk problēmu.

Analizējot autores vērtētos (kopā apmēram 200) skolēnu darbus un uzdevumu atbildes 2015./2016. m.g. eksāmena 2. daļas 1. uzdevumā, kurā jāformulē teksta temats, tajā bija novērojamas galvenokārt divas problēmas – vai nu temata paplašinājums, līdz ar to tiek formulēta tēma (piemēram, „*Mūsdienu valoda*”), vai arī temats ir daļēji pareizi formulēts, tajā ir novirze no tā, kas tekstā (piemēram, „*Valodas attīstība, un tās nozīme latviešu tautai*”). Tāpēc joprojām skolotāja uzdevums ir iemācīt skolēnus tematu pēc iespējas konkretizēt, to sašaurinot un formulējumā līdz ar to iesaistot galvenos atslēgas vārdus no teksta. Taču kopumā par šo uzdevumu var teikt, ka pārsvarā tas veikts labi, arī formas prasības ievērotas. Noteikti jāpievērš skolēnu uzmanība tam, ka pilnīgi viss

jāraksta gramatiski pareizi, lai gan atsevišķos uzdevumos gramatika netiek vērtēta, tad – pa gadiem tomēr mainās kritēriji, kuros izdevumos vērtē gramatiku un kuros ne, tāpēc skolēni jāradina rakstīt pareizi jebkurā gadījumā.

Liela diskusija vērtētāju starpā standartizācijas sanāsmē izraisīja 2. uzdevums – „*Uzraksti trīs tekstā minētās problēmas saistībā ar tematu!*” Iepriekšējos gados teksta valodas analīzē netika prasīts formulēt problēmu, lai gan jāatceras, ka līdz 2011. gadam, kad CE 3. daļā bija literāra teksta analīze, viens no jautājumiem bija problēmas formulējums un raksturojums; līdz ar to skolotājiem šāds jautājums, protams, nevarētu būt svešs, taču valodas mācību kursa ietvaros un valodas teksta analīzes aspektā par to pēdējos gados netika prasīts runāt un to mācīt. Līdz ar to šis uzdevums daļēji atklāja pašu skolēnu spēju un prasmi uzmanīgi lasīt uzdevumu nosacījumus, izprast tos pēc būtības un veikt uzdevumu nestandarta situācijā. Protams, šī iemesla dēļ vērtēšanas kritērijos netika iekļautas kādas noteiktas formas prasības problēmas formulēšanai, kā tas ir visos citos uzdevumos; par pareizu tika pieņemts teikums jebkādā formā, kurā uzrakstītas tekstā esošās problēmas. Taču arī pašu vērtētāju starpā standartizācijas sanāsmē izvērtās strīdi un diskusijas par to, ko saturiski pieņemt par pareizu problēmas formulējumu. Būtiskākais autores atzinums – ja formulētais ir vairāk kā konstatējums un fakts no teksta materiāla (piemēram, „*Svešvārdu un jaunvārdu lietojums*” vai „*Mūsdienās valoda ir piesārņota.*”), tad tas sliecas uz temata formulējumu, ja – tas ir jautājums, par kuru sabiedrībai domāt, pie kura strādāt, tad ir formulēta problēma (piemēram, „*Mūsdienu cilvēki lasa pietiekami daudz, taču vārdu krājums ir mazāks*” vai „*Vai mūsdienās cilvēku valoda ir kļuvusi nabadzīgāka?*”). Arī pie vērtēšanas kritērijiem šajā uzdevumā bija norāde: „*Problēma – sarežģīts teorētisks vai praktisks uzdevums, kas jārisina, jāpēti. Pretrunīga situācija kāda procesa vai parādības zinātniskā izpratnē.*”

3. uzdevumā – „*Ar ☒ atzīmē vienu no iepriekš nosauktajām problēmām un raksturo tās aktualitāti!*” – skolēnam bija arī jānorāda, kuru no paša minētajām problēmām viņš raksturo, ievēkot ☐. Arī te atklājās skolēnu neuzmanība nosacījumu lasīšanā, jo ne visi bija atzīmējuši, kuru problēmu raksturo. Tātad – vēlreiz jārosina skolēni ļoti uzmanīgi lasīt noteikumus, jo vairākpakāpju uzdevumos, kuros jāveic vairākas darbības, ir svarīgi izpildīt tās visas, lai nepazaudētu punktus vērtējumā. Vēl šajā uzdevumā problēmas skolēniem bija radījis tas, ka bija prasīta problēmas, nevis mērķa aktualitāte, kā tas bija iepriekšējos gados un kā skolēni pārsvarā tika mācīti. Tātad vēlreiz akcents liekams uz uzdevuma nosacījumu rūpīgu izlasīšanu, kam prasīts formulēt aktualitāti – teorētiski (un tas arī pa gadiem reāli atšķiras, un tāpēc tam jāievērš uzmanība) varētu būt prasīts gan mērķa aktualitātes, gan temata, gan problēmas, gan teksta, gan izrādes utt. aktualitātes skaidrojums. Vēl jāņem vērā arī tas, ka šajā uzdevumā vērtē pareizrakstību, taču – „*ja ir tikai citēts (citātu virkne), pareizrakstību nevērtē*”. Tātad secināms, ka turpmākajā mācību procesā katram skolotājam šis jautājums par problēmas mācīšanu teksta valodas analīzes aspektā rūpīgi ir jāiestrādā mācību procesā.

4. uzdevumā, kurā jāuzraksta galvenā doma, būtisku problēmu nebija. Raksturīgākās kļūdas, kas parādījās, pirmkārt, no teksta tiek citēts vai nu teikums(-i), vai teikuma daļa, bet jāņem vērā, ka citējumu nevērtē, nepietiek arī ar to, ja pārfrāzē vai noraksta pirmos divus teikumus, kuros šķietami bija atrodama galvenā doma; otrkārt, skolēniem grūtības sagādā izteikties īsi, koncentrēti – daudzi raksta ļoti garas atbildes, kam pat pietrūkst vietas šim uzdevumam

atvēlētajā laukumā. Tātad – jā māca būtisko rakstīt kodolīgi, respektīvi – mācību procesā jā māca rakstīt tēzes, kas pēc būtības ir teksta galvenā doma.

5. uzdevums bija nosaukt funkcionālo stilu un atrast prasītos valodas līdzekļus. Ja neņem vērā to, cik lielas diskusijas un pretenzijas šis uzdevums izraisīja skolotājos un darba vērtētājos (par to šeit apzināti netiks runāts) sakarā ar neveiksmīgu formulējumu („*Teksta aktualitāte / aktuālas nozīmes leksika*”), un ja neņem vērā to, ka šāds formulējums bija samulsinājis arī lielu daļu skolēnu, par ko liecina tas, ka šī uzdevuma vieta daudzos darbos tika atstāta tukša – tas nebija pildīts, tad – kopumā tas problēmas neradīja. Te skolotājam galvenais uzdevums ir iemācīt skolēniem izprast valodu kā sistēmu un prast orientēties valodas līdzekļos – leksiskajos, morfoloģiskajos un sintaktiskajos.

Sarežģīts no tāda viedokļa, ka uzmanīgi jālasa uzdevuma nosacījumi, bija 6. uzdevums – vairākpakāpju uzdevums: „*Izlasī A. Veisberga lietotos vārdu savienojumus par latviešu valodu un saliktā teikumā izskaidro, ko tie liecina par autora attieksmi pret latviešu valodu!*” Tātad, pirmkārt, skolēnam jāskaidro autora attieksme pret valodu, otrkārt, jāizveido pēc uzbūves (šajā gadījumā – jebkāds) salikts teikums un, treškārt, tas jāuzraksta pareizi bez pareizrakstības un stila kļūdām. Šajā uzdevumā atklājās vairākas problēmas. Skolēni raksta ļoti garus teikumus, domājot – jo garāks, jo labāk, un tad tas noteikti būs salikts. Tātad ne visiem skolēniem ir izpratne par salikta teikuma uzbūvi, veidošanu. Līdz ar to, rakstot tik garus teikumus, ir lielāka iespēja tajos ielaist gramatikas kļūdas; tātad skolēniem jā māca šādos uzdevumos nevis rakstīt gari, bet veidot pēc iespējas īsāko variantu – teikumu, kas atbilst prasībām. Daži skolēni, skaidrojot A. Veisberga attieksmi, par katru doto katru vārdu savienojumu veidoja teikumu, kopā – daudzus teikumus, par ko arī, protams, vērtējumu nevarēja iegūt, jo tas neatbilda uzdevuma nosacījumam – veidot vienu saliktu teikumu.

7. uzdevums – viedoklis – neradīja nekādus pārsteigumus, taču skolotāju un skolēnu uzmanība noteikti jāpievērš faktam, ka vērtējumu ietekmē uzrakstītais vārdu skaits. Ja prasīts rakstīt 80-90 vārdu apjomā, tad, ja skolēns uzrakstījis viedokli ar 79 vārdiem (un vērtētāja uzdevums ir pārskaitīt pilnīgi visus vārdus, kas arī norādīts vērtēšanas tabulā), viņš diemžēl pazaudē punktu. Tāpēc mācību procesā skolēni ir jāpieradina rūpīgi skaitīt vārdus viedoklī, pat norādot vārdu skaitu darba apakšā, tas palīdzēs viņiem sekot šai prasībai un nenodarīt pāri sev gadījumā, ja uzrakstīts kaut vai tikai par vienu vārdu mazāk, nekā prasīts.

Tātad secināms, ka katram skolotājam būtu rūpīgi jāizpēta kārtējais centralizētā eksāmena darbs un jāizanalizē gan uzdevumu uzbūve, prasības un arī eksāmena vērtēšanas kritēriji, lai nianse un sīkumi, kas visbiežāk ietekmē skolēnu darbu rezultātus, tiktu aktualizēti jau mācību procesā un lai, gatavojoties centralizētajam eksāmenam, tie neietekmētu eksāmena rezultātus.

2. Metodiski ieteikumi skolotājiem un darbs ar mācību materiālu teorijas apguvi

Eksāmena uzdevumi pa daļām veidoti tā, lai 25–28% vērtētu skolēnu iegaumēšanu un izpratni (nosacīti I izziņas līmenis), 40–44% – skolēnu zināšanu un prasmju lietošanu (II izziņas līmenis) un 30–32% – analīzes un produktīvās darbības līmeni (III izziņas līmenis). Uzdevumos, kas atbilst I izziņas līmenim, galvenokārt pārbauda, kā skolēni izprot valodas sistēmu, lieto valodas līdzekļus standarta situācijās. II izziņas līmeņa uzdevumos skolēni parāda, kā prot lietot mācību procesa laikā iegūtās zināšanas, savukārt III izziņas līmenī analizē piedāvātos tekstus, kā arī veido savus tekstus (*Centralizētais eksāmens latviešu valodā 2014./2015. mācību gadā: rezultātu analīze un metodiskie ieteikumi* 2015). CE 2. daļā iekļauti I, II un III līmeņa uzdevumi – tātad secināms, ka šī ir viskomplicētākā daļa. Pēc šī gada eksāmena autorei ir radies iespaids, ka eksāmens ir bijis grūts spēju ziņā vidējam, centīgam skolēnam, kura zināšanas un prasmes nav nostiprinātas izpratnes līmenī. Skolēniem, kuru sniegums balstās izpratnē, kuri ne tikai mēģina atcerēties paraugu vai līdzīgu uzdevumu, bet domā, analizē un meklē risinājumu konkrētajā situācijā, rezultāti ir augstāki. Taču šī darba autore ir pārliecināta, ka izglītojamo sasniegumi eksāmenā lielā mērā ir atkarīgi no tā, kā skolotājs organizē mācīšanās procesu.

Sākot apgūt 2. daļā nepieciešamo, skolotājam vispirms jāiepazīstina skolēni ar teorētisko materiālu – jautājumu izklāstu gan par to, kas ir teksta temats, īpaši pievēršot uzmanību tā atšķirībai no tēmas, kas ir teksta mērķis, galvenā doma, viedoklis, kas ir teksta funkcionālie stili, kādas ir to pazīmes, kādas ir tekstu raksturojošas valodas pazīmes jeb īpatnības, jeb valodas līdzekļi un kāds ir to strukturējums. Te lietderīgi atkārtot un, galvenais, sistematizēt visu latviešu valodas kursā apgūto – leksikoloģiju, morfoloģiju un sintaksi, lai skolēnam rodas izpratne par vienotu valodas sistēmu. Šajā, t.i., 2015./16. m.g. papildinājums pie jau esošajiem teorētiskajiem jautājumiem eksāmenā parādījās (un līdz ar to bija pārsteigums, kas radīja problēmas) jautājums par teksta problēmu, tās formulēšanu un raksturošanu – tātad arī tas jāiekļauj valodas teorētiskajā izklāstā.

Tāpēc lietderīgi izmantot tieši šai tēmai autores veidotu mācību materiālu „Teksta valodas analīze” (1. pielikums), kas piedāvāts elektroniskā formā un izmantojams gan lekcijas tipa mācību stundās, sākot apgūt šos jautājumus, gan nostiprinot tos jau praktiskos uzdevumos un atkārtojumos pirms eksāmena, gan skolēnu individuālam mācību darbam.

Mācību materiālā pievēršama uzmanība tam, ka, ņemot vērā pēdējā CE pieredzi, tajā autore ir iestrādājusi arī īsu teoriju par teksta problēmas satura un formas būtiskākajiem jautājumiem. Lai gan autores pieredze ir tāda, ka problēmu vislabāk formulēt jautājuma teikuma veidā, kas arī norādīts šajā elektroniskajā mācību materiālā, tad tādu specifisku prasību un norāžu no VISC, vērtējot CE, nav; šajā gadā, vērtējot CE darbus, problēmas formulējums tika pieļauts jebkādā formā, taču ne vienmēr tas skolēniem bija izdevies, tāpēc autore materiālā iestrādājusi savu pieredzi, kas viņas praksē ir devusi vēlamos rezultātus. Arī jautājumā par viedokļa formu, autore mācību materiālā ir iestrādājusi un arī savā praksē skolēniem vienmēr māca, ka viedokļa 3-daļīgumam jābūt atspoguļotam trijās

rindkopās, lai gan CE tik striktas norādes par dalījumu trijās rindkopās nav; autore tomēr uzskata, ka tas, pirmkārt, palīdz skolēniem sakārtot domas, pārdomāti veidojot savu rakstu darbu 3-daļīgu ne tikai formāli, bet arī satura ziņā, un, otrkārt, tas atvieglo vērtētājam darbu, jo, ja viedoklī ir skaidri saredzamas trīs rindkopas, kurā katrā ir vajadzīgais saturs, tad vieglāk uztvert darba 3-daļīgumu un izsekot skolēna domai.

Nākamais metodiskais solis, kad iepazīstināšana ar teoriju jau pabeigta, ir pievērst skolēnu uzmanību tam, kādā **formā** katrs teorētiskais jautājums ir formulējams, jo tas ir būtiski svarīgi, rakstot eksāmena darbu. Piemēram, teksta mērķis jāformulē vienā teikumā, kurš jāiesāk ar darbības vārdu nenoteiksmē (*Piemēram: „Pievērst sabiedrības uzmanību valodas lietojuma problēmām.”*) – tā ir obligāta prasība eksāmenā, lai iegūtu maksimālos punktus par to, taču nepareizi mērķi formulēt, teikuma sākumā pirms nenoteiksmes lietojot liekvārdību (*„~~Teksta mērķis ir pievērst sabiedrības uzmanību valodas lietojuma problēmām.~~”*), kas arī nereti parādās skolēnu darbos. Tas ir svarīgi, jo CE katrā uzdevumā, lai par to iegūtu maksimāli iespējamus punktus, skolēnam tas jāuzraksta pareizi gan satura, gan formas ziņā. Tāpēc mācību procesā lietderīgi skolēniem piedāvāt autores izstrādātu darba lapu „Formas nosacījumi teksta valodas analīzes pozīcijām” (2. pielikums), kurā apkopotas formas prasības katra jautājuma formulēšanā. Šo darba lapu skolēni var izmantot kā konspektīvu mācību materiālu tieši formas nosacījumu patstāvīgai apguvei.

Turpmākajā darbā nākamais solis varētu būt – pārbaudes darbs vai ieskaite (pēc skolotāja ieskatiem) par formas prasībām teksta analīzē, kurā dominē skolēnu zināšanu refleksija par šo jautājumu, jo bez tās nav iespējams tālākais darbs, lai ķertos klāt pie praktiskas tekstu valodas analīzes. Tā kā šādā pārbaudes darbā jeb ieskaitē galvenais mērķis ir atgriezeniska saite – pārbaudīt un nostiprināt iegaumēto teoriju, ko izmantot praktiskajā darbā turpmāk, tad tajā autore iesaka piedāvāt tieši tādas pašas formas, kāda bija mācību materiālam, darba lapu (3. pielikums), kurā skolēnu uzdevums ir viens – aizpildīt tukšās ailes tabulā, ierakstot savas teorētiskās zināšanas par prasīto.

Arī iepriekšējā gada (2014./2015.m.g.) VISC izstrādātajā metodiskajā materiālā K. Špūle norāda: „Uzdevumos, kas saistīti ar teksta izpratnes pamatjautājumiem, ir ne tikai jābūt priekšstatam, ko nozīmē konkrētais elements (galvenā doma, viedoklis utt.), bet arī labam iepriekšējam treniņam, lai apgūtu visu aktuālo elementu satura un formas izveides modeļus, lai noslīpētu savas teksta uztveres un informācijas atlases prasmes. Darbs ar tekstu nozīmē ar prasmi uztvert un izskaidrot dažādus vārdus, vārdformas vai vārdu savienojumus, kas izmantoti. Šajos gadījumos atbilstīgi uzdevumam pārbauda, vai spēj skaidrot vārda nozīmi kontekstā, t.i., nav jācenšas uzminēt, ko vārds vispār nozīmē, bet kurš nozīmes aspekts ir konkrētajā tekstā.” (*Centralizētais eksāmens latviešu valodā 2014./2015. mācību gadā: rezultātu analīze un metodiskie ieteikumi 2015*).

Autores pārliecība ir, ka tas iespējams, ja skolotājs sadarbībā ar skolēniem neatkarīgi no viņu talanta un spējām, gatavojoties CE, iegulda nopietnu darbu, kas balstīts uz iepriekšējo gadu pieredzes analīzes un mērķtiecīgi gatavotiem mācību materiāliem, tad arī CE rezultātiem vajadzētu būt labiem.

3. Norādes darbam ar uzdevumu komplektiem teksta valodas analīzē

Tā kā šī metodiskā darba galvenais mērķis bija izstrādāt mācību procesā praktiski izmantojamus mācību materiālus, tad darba praktiskajā daļā bez jau iepriekš piedāvātā teorētiskā elektroniskā mācību materiāla un darba lapām, kas pievienoti pielikumā, tiek piedāvāti arī autores izveidoti uzdevumu komplekti teksta valodas analīzē, kurus var izmantot gan skolotāji, gatavojot skolēnus mācību stundās, konsultācijās vai individuāli, gan skolēni, patstāvīgi vingrinoties teksta analīzes un centralizētā eksāmena (CE) 2. daļas apguvei. Šie uzdevumu galvenokārt izmantojami 12. klasē, gatavojoties CE 2. daļai, taču tos var pildīt arī daļēji vai pēc skolotāja ieskatiem 11. klasē, kad latviešu valodas kursa ietvaros apgūstama leksikoloģija un valodas līdzekļu sistematizācija.

Autores pieredze liecina, ka centralizētā eksāmena 2. daļā, lai gan uzdevumu bāze un paraugi ir iepriekš zināmi, tomēr katru gadu teksta analīzes daļas uzdevumi ir mazliet atšķirīgi, un tieši tas sagādā grūtības skolēniem, jo bieži, skolotājs gatavo skolēnus, izmantojot iepriekšējo gadu uzdevumu paraugus, taču nestandarta uzdevumi, kas ik gadu iekļauti šajā daļā, samulsina un rada problēmas. Tāpēc īpaši būtu jāpievērš uzmanība tam, lai skolēni ļoti uzmanīgi izlasa uzdevumu nosacījumus, pirms sāk tos pildīt. Tieši šī iemesla dēļ arī šeit izveidotajos uzdevumu komplektos tie ir dažādi – gan nosacījumu, gan satura, gan izpildes formas ziņā, jo metodiskais mērķis ir trenēt skolēnu uzmanību, pildot variatīvus uzdevumus par vienu un to pašu – teksta valodas analīzes – tēmu.

Skolēni jāpieradina, ka uzdevumos var tikt iekļauti (bet var arī nebūt) vairākpakāpju nosacījumi – tas nozīmē, ka vienā uzdevumā izpildāmas vairākas darbības, kuras jāveic secīgi, piemēram, kā tas atrodams šeit pievienotā 1. uzdevumu komplekta 5. uzdevumā, kur jāveic divas darbības – jānosaka valodas funkcionālais stils un jāizraksta norādītie valodas līdzekļi – pie tam tieši tik daudz, cik prasīts, pievēršot uzmanību, ka katram valodas līdzeklim prasīts cits skaits -, un 6. uzdevumā, kur jāveic četras darbības: jāskaidro vārda nozīme, jāizveido noteiktas uzbūves teikums, jāiesaista teikumā viens no norādītajiem vārdiem noteiktā locījumā un iesaistītais vārds jāpasvīturo. Parasti šie uzdevumi arī sagādā lielākas problēmas, jo kādu no darbībām skolēni nav pamanījuši un nav veikuši, kas attiecīgi samazina vērtējumu.

Bez tam skolēni jāradina, ka viss, kas rakstāms – kaut vai jānosauca tikai viens vārds kāda uzdevuma kontekstā – viss jāraksta gramatiski un stilistiski pareizi, jo tikai vērtēšanas kritērijos skolotājam būs norādīts, kuram uzdevumam par pareizrakstību dodami papildus punkti un kuros uzdevumos pareizrakstība netiek vērtēta; skolēns to nezina, viņam tas pat nav jāzina, jo viņam jāraksta tā, lai viss būtu gramatiski pareizi.

Katrs no šeit turpmākajās nodaļās pievienotajiem uzdevumu komplektiem veidots kā CE 2. daļa – viens otru papildinoši uzdevumi teksta valodas analīzē. Katram uzdevumu komplektam aiz tā pievienoti atbilstīgi vērtēšanas kritēriji ar detalizētu aprakstu, un tie ir atšķirīgi dažādos uzdevumu komplektos. Tas saistīts ar to, ka, ja salīdzina CE 2. daļas vērtēšanu dažādos mācību gados, par ko informācija pieejama VISC mājaslapā (Metodiskie materiāli 2016), redzams, ka 2. daļas uzdevumu vērtēšanā pa gadiem ir bijuši dažādi vienu un to pašu un līdzīgu uzdevumu

vērtēšanas kritēriji, un tāpēc darba autore, veidojot šī metodiskā darba praktisko daļu, ir apzinājusi tos visus un savos uzdevumos iestrādājusi dažādus iespējamus vērtēšanas kritērijus, kas – nekādā veidā neietekmē skolēnu zināšanu novērtējumu, bet piedāvā iepazīties ar dažādiem vērtēšanas struktūras elementiem, kuru savstarpējās attiecības ir maināmas – tā ir variatīva šo uzdevumu vērtēšana.

4. 1. uzdevumu komplekts teksta valodas analīzē

Izlasi interviju ar Valdi Rūmnieku kultūras portālā www.satori.lv un veic 1.–7. uzdevumu!

2013. gada 17. jūlijs

Kā rakstīt bērniem? Baltvilka balvas iedibinātāji un uzturētāji – Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padome vēlas „fokusēt sabiedrības uzmanību uz pozitīvu mērķi – uz bērnu, kas lasa interesantu un skaistu grāmatu latviešu valodā”. Kā tu komentētu, skaidrotu šos trīs labumus – interesants, skaists, latviešu valodā?

Atbild Valdis Rūmnieks, latviešu bērnu rakstnieks – viens no šāgada Jāņa Baltvilka balvas nominantiem:
Nepieciešams savienot tradicionāli latvisko ar moderno. Tā, lai bērni varētu, piemēram, pētīt senās latviešu zīmes, salīdzināt tās ar Meksikas indiāņu zīmēm, saskatīt abās līdzīgo un tādā veidā apzināties, ka mēs visi esam vienoti. Fantāzijas stāstos šodien jābūt lielam ģēnijam, lai radītu ko jaunu. Mūsdienās bērni lieto modernās tehnoloģijas, viņi izjūt nepieciešamību ātri apmainīties ar informāciju, un šai tendencei ir jātur līdzī arī literatūrā.

Vai pastāv liela atšķirība starp grāmatu, ko bērnam būtu vērts lasīt, un grāmatu, ko bērns grib lasīt, un kāds brīnums ļauj abām šīm lietām sakrist?

Valdis Rūmnieks: Parasti pastāv liela robežšķirtne starp to, ko vecāki uzskata par vērtīgu bērniem, un to, ko paši bērni grib lasīt. Piemēram, vairums vecāku uzskata, ka bērniem ir jālasa literatūras klasika, bet bērniem Annas Brigaderes vai Jāņa Jaunsudrabiņa darbus ir grūti uztvert, jo valoda ir mainījusies un attīstījusies – sanāk, ka pirms literatūras klasikas apguves bērniem vajadzētu izlasīt kādu aizraujošu grāmatu par valodas pārmaiņām laikā. Manuprāt, šobrīd ir maz tādu grāmatu, kurās sakristu vecāku un bērnu intereses - ir jārada jaunas grāmatas, kuras vecākiem šķistu vērtīgas un bērni gribētu lasīt.

Rakstnieki allaž tiek turēti drošā attālumā no Baltvilka balvas žūrijas, tur lemj literatūras pētnieki, mākslas eksperti, bibliotekāri, sabiedrības cienīti vecāki. Savukārt Delfos par savu simpātiju balso lasītāji. Šoreiz mēs dodam tev iespēju izteikt savu atzinību kolēģiem – kas ir tavs personiskais šāgada laureāts bērnu literatūrā, grāmatu mākslā, tulkojumos?

Valdis Rūmnieks: Es negribētu runāt par saviem šīgada konkurentiem, bet par bērnu grāmatām kopumā. Viens no maniem mīļākajiem latviešu bērnu grāmatu autoriem ir Māris Rungulis, kura grāmatā “Nekrietnais Alfrēds” ir ļoti labi sabalansēts pozitīvais un negatīvais. Viņš nerāda tēlus kā absolūti labus vai sliktus, vienlaicīgi noturot intrigu par to, vai kāds tēls tiešām izrādīsies tik ļauns, cik tiek rādīts sākumā. Tāpat arī Rungulis māc neuzbāzīgi pārmācīt sliktu, atrisinot visu ar pozitīvu notikumu. No ārzemju bērnu literatūras mans pēdējā laika favorīts ir Ulfa Starka grāmata “Mans draugs Pērsijs, Bufalo Bills un es”. Arī šajā grāmatā ir labs līdzsvars starp labo un ļauno, kā arī vispār svaigs skats uz pasauli.

(www.satori.lv)

1. uzdevums. Formulē teksta tematu! (1 punkts)

2. uzdevums. Raksturo temata aktualitāti! (2 punkti)

3. uzdevums. Izlasi V. Rūmnieka atbildi uz otro jautājumu: „Vai pastāv liela atšķirība starp grāmatu, ko bērnam būtu vērts lasīt, un grāmatu, ko bērns grib lasīt, un kāds brīnums ļauj abām šīm lietām sakrist?”

Uzraksti viņa atbildes rindkopā minētu vienu problēmu saistībā ar šo jautājumiem! (2 punkti)

4. uzdevums. Valdim Rūmniekam tiek uzdoti 3 jautājumi. Uzraksti katras viņa sniegtās atbildes galveno domu! (6 punkti)

*1. jautājuma atbildes galvenā doma:

*2. jautājuma atbildes galvenā doma:

*3. jautājuma atbildes galvenā doma:

5. uzdevums. Nosaki, kuram valodas funkcionālajam stilam atbilst šis teksts! (1 punkts) **Pamato atbildi, ierakstot tabulā trūkstošo informāciju! (6 punkti)**

Šis teksts atbilst _____ valodas stilam.

Valodas funkcionālā stila pazīme	Valodas līdzekļi	Piemēri
Fakti, dati	Īpašvārdi	• _____ • _____

		• _____
Leksika atbilst mūsdienu sabiedrībā lietotajai valodai	Internacionālismi	• _____ • _____ • _____
Autora subjektīvais viedoklis	Iespraudums	• _____
Tēlaina valoda	Metafora	• _____
Dažādu sintaktisko konstrukciju lietojums	Vienlīdzīgi teikuma locekļi	• _____ • _____
	Divdabja teicieni	• _____ • _____

6. uzdevums. Atrodi intervijā pasvītrotos vārdus un izskaidro to nozīmi teksta kontekstā! Uzraksti saliktu pakārtotu teikumu, kurā pēc savas izvēles iesaisti vienu no dotajiem vārdiem vienskaitļa akuzatīva locījumā, vārdu teikumā pasvītroti! (7 punkti)

Vārds	Vārda nozīmes skaidrojums	Salikts pakārtots teikums
robežšķirtne		
intriga		
favorīts		

7.uzdevums. Uzraksti viedokli (80–90 vārdi), vai tu piekrīti, ka bērnu grāmatās jābūt pilnām ar fantāzijām un dažādām nereālām, izdomātām lietām! (9 punkti)

5. 1. uzdevumu komplekta vērtējuma kritēriji

1. uzdevums. Formulē teksta tematu! (1punkts)

Par precīzi formulētu tematu (forma + saturs) – 1 p. Pielāuta neprecizitāte (nav ievērota forma, bet atbilstošs saturs/ forma atbilstoša, bet saturs neatbilst – 0 p. Temats var būt formulēts jautājuma formā. Ja formulējumā „Temats ir par...”, „Pēc izlasītajiem materiāliem...” un cita liekvārdība – 0 p. Formulēta tēma, konspektīvs pārstāsts – 0 p.	1 punkts
---	----------

2. uzdevums. Raksturo temata aktualitāti! (2 punkti)

Par sava formulētā temata aktualitātes raksturošanu – 1 p. Vērtē atbilstoši paša uzrakstītajam tematam.	2 punkti
Par visu atbildi bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p. Ja par 1.pozīciju 0 punktu, pareizrakstību vērtē.	

3. uzdevums. Uzraksti vienu problēmas saistībā ar intervijas 2.jautājuma atbildi! (2 punkti)

Problēma – **sarežģīts teorētisks vai praktisks uzdevums, kas jārisina, jāpētī. Pretrunīga situācija kāda procesa vai parādības zinātniskā izpratnē.**

Par problēmu, par ko stāstīts tekstā – 1 p.	2 punkti
Par visu atbildi bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p. Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē. Ja ir tikai citēts (citātu virkne), pareizrakstību nevērtē.	

4. uzdevums. Uzraksti katras sniegtās atbildes galveno domu! (6 punkti)

Galvenā doma - **īsi formulēts pamatatzinums, secinājums; īsi, konspektīvi formulēts atzinums, kas radies, lasot tekstu.**

Galvenajai domai jābūt katrai no savas rindkopas – katrai no savas atbildes no citu jautājumu, nevis, piem., trīs galvenās domas no vienas atbildes. Tādā gadījumā uzdevumu neieskaita.

Par katru precīzi formulētu galveno domu – 1 p. Vērtējumu neietekmē autora vārda pieminēšana (pēc autora domām), atbilde var sākties ar vārdiem „par to, ka...”	3x1	6 punkti
Par katru atbildi bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p. Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē. Ja ir tikai citēts (citātu virkne), pareizrakstību nevērtē.	3x1	

0 punktu par saturu, ja

- minēta sava pieredze / zināšanas,
- minēti fakti vai doma, kas nav tekstā,
- citēts bez pārveidojumiem,
- doma formulēta kā plāna punkts vai mērķis,
- sašaurināta / vispārināta / daļēji pareiza atbilde,
- apgalvojums nav saprotams ārpus konteksta,
- doma nav saprotama vai pārprotama.

5. uzdevums. Valodas stils un valodas līdzekļi (7 punkti)

Par pareizu valodas funkcionālā stila nosaukšanu - 1 p. Publicistiskajam/publicistikas	1	7 punkti
Par atbilstošajiem <u>visiem</u> prasītajiem pareiziem piemēriem katram valodas līdzeklim – 1 p. Piemēros jābūt tikai izrakstītiem valodas līdzekļiem. Ja izrakstīts teikums vai tā daļa, tad valodas līdzekļiem jābūt pasvītrotiem. Punktu saņem, ja izrakstīti visi prasītie piemēri. Ja vairāki, tad ieskaita, ja visi ir pareizi.	6x1	

6. uzdevums. Vārda nozīmju skaidrojums un salikta pakārtota teikuma izveide ar vārdu akuzatīvā (7 punkti)

Par katru atbildi - kontekstam atbilstošu vārda skaidrojumu – bez pareizrakstības vai stila kļūdām - 1 p. Ja atbildē ir pareizrakstības vai stila kļūdas - tad 0 p.	3x1	7 punkti
Par pēc uzbūves pareizi izveidotu - saliktu pakārtotu teikumu – 1 p. Ja vairāki teikumi – 0 p.	1	
Par saliktu teikumu bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p. Ja jebkādas gramatikas vai stila kļūdas – tad 0 p.	1	
Par pareizi izveidotu akuzatīva locījumu vienam no izvēlētajiem vārdiem– 1 p.	1	
Par pasvītrotu vārdu – 1 p. Ja vārds nav pasvītrots- tad 0 p. Ja pasvītrots kāds cits paša izdomāts vārds, kas netika piedāvāts tabulas pirmajā ailē, tad – 0 p.	1	

7. uzdevums. Uzraksti viedokli (80-90 vārdi)! (9 punkti)

Viedoklī jābūt uztveramai atbildei, vai *bērnu grāmatās būtu jābūt fantāzijai un neiespējamām lietām, jābūt pamatojumam, piemēriem saistītiem ar bērnu grāmatām.*

Ja skolēns izsaka viedokli, nekomentējot, neminot piemērus, tad par saturu maksimāli var saņemt 2 punktus.

Viedoklim jābūt patstāvīgam, loģiski izklāstītam un pamatotam; tajā nevajadzētu būt pretrunām; tajā obligāti nav jāatsaucas uz kāda cita teikto.

Kaut arī viedoklis ir ļoti īss rakstu darbs, tajā vēlams ievērot trīsdaļīguma formu (ievada un nobeiguma teikumi, kā arī viedokļa daļa). Daļījums rindkopās nav obligāts, taču vēlams.

Skatīt pielikumu „Viedokļa vērtēšanas kritēriji”!

Skatīt visus skolēna uzrakstītos vārdus, tas ietekmē saņemto punktu skaitu!

Kopā: 34 punkti.

Vērtēšana: pēc Siguldas Valsts ģimnāzijas noteiktās punktu – ballu skalas.

6. 2. uzdevumu komplekts teksta valodas analīzē

Kultūras portāls „www.satori.lv” 2014. gada 18. novembrī aptaujāja dažādus sabiedrībā zināmus cilvēkus par jautājumu - „Kam man vajadzīga Latvija?”.

Izlasī šo diskusiju un veic turpmākos uzdevumus!

Kaspars Bindemanis, mūziķis:

Tā kā esmu par individualitātes attīstīšanu ārpus pieņemtajiem standartiem, jebkādas konformisma izpausmes, tajā skaitā (un īpaši) patriotisms, man ir nepieņemamas, un es norobežojos no karodziņu vicināšanas, maršēšanas, zobeniem zibot, un runām par tēvijas godu un tautas varenību. Taču kā cilvēks, kurš netic nejaušībām, īpaši, pēc kādas sarunas ar Pēteri Vasku, kuras laikā viņš man ieteica padomāt, kādēļ esmu piedzimis tieši Latvijā, es mēģinu saprast šīs likumsakarības un domāju drīzāk no "Kāpēc ES esmu vajadzīgs Latvijai?" skatpunkta.

Kopš pārcelšanās uz dzīvi Spānijā, es savas attiecības ar šīm divām vietām asociēju ar ģimeni – Latvija ir mana māte, taču dzīvoju es kopā ar sievu. Tiesa, aizvien biežāk jūtos tā, it kā šeit būtu iestājies veco ļaužu laiks – ko Jūs teiktu, ja pēc ilgākas prombūtnes jūsu vecuma marasma un vientulības jādītā māmuļa būtu uzsākusi rudenīgas kaisles pilnu romānu ar tādu tipu kā, teiksim, Artuss Kaimiņš?

Tomēr visā visumā manas pēdējā laika pārdomas grozās ap atskārsmi, ka Latvija ir ļoti nozīmīga vieta pasaulē enerģētiskā un garīgā kontekstā, ar bagātīgu kultūras mantojumu, kura pienācīga apzināšana varētu sniegt atbildes uz daudziem jautājumiem, un tā nu es cenšos rakt šajā virzienā.

Jānis Stundiņš, mūzikas žurnālists:

Man Latvija laikam ir valstiskās identitātes vērtība. Var to saukt arī par nacionālo identitāti, ja ar nācijas jēdzienu mēs saprotam valsti veidojošu sabiedrību ar kopīgu vēsturi un savā ziņā kopīgu vērtību sistēmu, kurā – šai nācijā – ietilpst vairākas tautības, vairāki etnosi.

Mēdz teikt, ka valsts sākas ar ģimeni, un šis ir tas gadījums. Arī manā ģimenes vēsturē ir, piemēram, lietuviešu saknes, taču svarīgākais nav konkrēti radu raksti, bet gan šos radu rakstus vienojošais – latviskā vide, kultūrvēsture... Sabiedrība, kura izmanto, piemēram, vienu no pasaulē senākajiem karogiem, kura izglītojusies dažādu tautu ietekmē, tomēr attīstot savu identitāti, un mana Latvijas izpratne liek man dziļi respektēt, piemēram, veco baltvācu aristokrātu izvēli, kuri neaprobežojās tikai ar vācu valodu, kura kļuva par oficiālu un pašpietiekamu, jo tai jau bija rakstība un izplatība, bet viņi nolēma arī pētīt un attīstīt latviešu valodu, izglītojot rakstībā šīs kultūras nesējus, izglītojoties arī paši. Kāpēc viņi – tā dēvētie "kungi" – tā darīja? Laikam jau tāpēc, ka ar to pasaule ir bagātāka un krāsaināka.

Gluži kā katra cilvēka DNS ķēde ir unikāla, tā katras sabiedrības kultūra un valoda veido savu unikālo zīmju ķēdi, un vēlme būt daļai no Latvijas ir tikai tāpēc, ka tai ir savs īpašais saturs salīdzinājumā ar citu zemi vai

sabiedrību – ne pārāks, ne nabadzīgāks, bet – īpašs, ar savu identitāti. Un, ja pats esi daļa no šī satura, tad apzinies, ka tas ir jāaizstāv, jo – jāaizstāv sevi, savu ģimeni, radus, draugus, valsti...

Linda Curika, publiciste:

Kam man Latvija? Nacionālismā ir kaut kas biedējošs – visi tie lāpu gājieni, kas atgādina, ka mēs, tieši latvieši, esam te "galvenie" un pārējiem mums jāpakļaujas. Patriotisms, kas izpaužas Lielvārdes jostu elementos uz biksēm, jostām, šallēm un cepurēm, man ir pārāk vienkāršs un komerciāls. Man nepatīk novembris – mērīšanās ar patriotismu mēnesis. Mērīšanās laikā no cilvēku skapjiem krīt laukā rasisma, homofobijas un augstprātīga nacionālisma skeleti. Latvija ir vienīgā vieta pasaulē, kurā ir vieta mūsu īpaši skaistajiem un dažādajiem četriem gadalaikiem, saulei, kas noriet jūrā, tautasdziesmām, valodai un mūžīgām diskusijām par latvieša čaklumu. Man to vajag. Bet tas ir tāds demonstratīvs skaistums, ir tik viegli mīlēt Latviju Dziesmusvētkos un lāpu gājienus ar. Man Latvija ir vajadzīga tāpēc, ka šī ir vienīgā vide, kurā es un mani mīļie jūtamies kā mājās. Vēl mēs gribam justies droši par savu tagadni un nākotni. Droši būt tie, kas esam, un tie, kas gribam būt.

(www.satori.lv)

1. uzdevums. Formulē šīs diskusijas mērķi! (1 punkts)

2. uzdevums. Raksturo mērķa aktualitāti! (2 punkti)

3. uzdevums. Uzraksti vienā saliktā jauktā teikumā, kā Tu vērtē publicistes L. Curikas izteikumu: „[../novembris – mērīšanās ar patriotismu mēnesis. Mērīšanās laikā no cilvēku skapjiem krīt laukā rasisma, homofobijas un augstprātīga nacionālisma skeleti.” (3 punkti)

4. uzdevums. Izvēlies vienu no piedāvātajiem vārdiem un uzraksti saliktu pakārtotu teikumu, kurā iesaisti un pasvītro izvēlēto vārdu, tajā skaidrojot, kā dzīvē izpaužas tā parādība, kura nozīmi ietver šis vārds! (4 punkti)

Vārds	Teikums
<i>rasisms</i>	
<i>homofobija</i>	
<i>nacionālisms</i>	

5. uzdevums. Nosauc, kuram funkcionālajam stilam atbilst šī diskusija „Kam man vajadzīga Latvija?”! (1 punkts)

6. uzdevums. No K. Bindemaņa atbildes izraksti viņa valodai raksturīgākos valodas līdzekļus, atbildes ierakstot tabulā! (6 punkti)

Valodas līdzekļi	Valodas līdzekļa nosaukums	Atbilstīgs piemērs
Sintaktiskie valodas līdzekļi	•	•
	•	•
Leksiskie valodas līdzekļi	•	•
	•	•
Morfoloģiskie valodas līdzekļi	•	•
	•	•

7. uzdevums. Formulē katra diskusijas dalībnieka galveno domu! (6 punkti)

Kaspars Bindemanis, mūziķis:

Jānis Stundiņš, mūzikas žurnālists:

[illegible]

7. 2. uzdevumu komplekta vērtējuma kritēriji

1. uzdevums. Formulēt diskusijas mērķi! (1 punkts)

Par precīzi formulētu diskusijas mērķi (forma + saturs) – 1 p. Pieļauta neprecizitāte (<i>nav ievērota forma, bet atbilstošs saturs/ forma atbilstoša, bet saturs neatbilst</i> – 0 p. <i>Mērķa formulējumam jā sākas ar darbības vārdu nenoteiksmē.</i> Ja formulējuma sākumā ir „Mērķis ir par...” un cita liekvārdība – 0 p. Gramatiku (pareizrakstību un stilu) vērtē pie formas.	1 punkts
---	----------

2. uzdevums. Raksturo mērķa aktualitāti! (2 punkti)

Ja nosaukts, vai mērķis (nevis teksts) ir vai nav aktuāls un pēc tam raksturots – 1 p.-	2 punkti
Par visu atbildi bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p. <i>Ja par 1.pozīiju 0 punktu, pareizrakstību vērtē.</i>	

3. uzdevums. Uzraksti vienā saliktā jauktā teikumā, kā Tu vērtē publicistes L.Curikas izteikumu! (3 punkti)

Par pareizas uzbūves (jauktu saliktu teikumu) – 1 p.	3 punkti
Par visu atbildi bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p.	
Par skolēna izteiktu vērtējumu – 1 p.	

4. uzdevums. Izvēlies vienu no piedāvātajiem vārdiem un uzraksti saliktu pakārtotu teikumu, kurā iesaisti un pasvītrot izvēlēto vārdu, tajā skaidrojot, kā dzīvē izpaužas tā parādība, kura nozīmi ietver šis vārds! (4 punkti)

Par pareizas uzbūves (saliktu pakārtotu teikumu) – 1 p.	4 punkti
Par pasvītrotu vārdu teikumā – 1 p.	
Par atbilstīgu un pareizu nozīmes skaidrojumu. Jābūt saprotamam, ka skolēns izprot, ko nozīmē izvēlētais vārds – 1 p.	
Ja skolēnam nav skaidra vārda nozīme vai viņš to nav pratis izskaidrot, tad 0 p.	
Par visu atbildi bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p.	

5. uzdevums. Nosaukt funkcionālo stilu! (1 punkts)

Par pareizi nosauktu (publicistiskais / publicistikas) stilu – 1 p. Gramatiku šajā uzdevumā nevērtē.	1 punkts
--	----------

6. uzdevums. Raksturīgākie valodas līdzekļi (6 punkti)

Par katru pareizu izrakstītu valodas līdzekli un tam atbilstošajiem 2 pareizajiem piemēriem – 1 p. Piemēros jābūt tikai izrakstītiem valodas līdzekļiem. Ja izrakstīts teikums vai tā daļa, tad valodas līdzekļiem jābūt pasvītrotiem. Valodas līdzekļi nedrīkst atkārtoties. Gramatiku un stilu šajā uzdevumā nevērtē. Ja izrakstīti vairāki piemēri pie viena nosauktā valodas līdzekļa, tad ieskaita tikai tad, ja visi ir piemēri iz pareizi.	6x1 p.	6 punkti
--	--------	----------

7. uzdevums. Formulē katra diskusijas dalībnieka galveno domu! (6 punkti)

Par katru precīzi formulētu galveno domu – 1 p. <i>Vērtējumu neietekmē autora vārda pieminēšana (pēc autora domām), atbilde var sākties ar vārdiem „par to, ka..”</i>	3x1	6 punkti
--	-----	----------

Par katru atbildi bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p. Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē. Ja ir tikai citēts (citātu virkne), pareizrakstību nevērtē.	3x1	
--	------------	--

0 punktu par saturu, ja

- minēta sava pieredze / zināšanas,
- minēti fakti vai doma, kas nav tekstā,
- citēts bez pārveidojumiem,
- doma formulēta kā plāna punkts vai mērķis,
- sašaurināta / vispārināta / daļēji pareiza atbilde,
- apgalvojums nav saprotams ārpus konteksta,
- doma nav saprotama vai pārprotama.

8. uzdevums. Formulē diskusijas tekstu tematu! (2 punkti)

Par precīzi formulētu temata saturu – 1 p. Par pareizu formu – 1 p. <i>Temats var būt formulēts jautājuma formā.</i> Ja formulējumā „ <i>Temats ir par...</i> ”, „ <i>Pēc izlasītajiem materiāliem...</i> ” un cita liekvārdība – 0 p. Formulēta tēma, konspektīvs pārstāsts – 0 p. Gramatiku un stilu šajā uzdevumā vērtē pie formas.	2 punkts
--	-------------

9. uzdevums. Uzraksti viedokli! (9 punkti)

Skatīt pielikumu „Viedokļa vērtēšanas kritēriji”!

Skatīt visus skolēna uzrakstītos vārdus, tas ietekmē saņemto punktu skaitu!

Kopā: 34 punkti.

Vērtēšana: pēc Siguldas Valsts ģimnāzijas noteiktās punktu – ballu skalas.

8. 3. uzdevumu komplekts teksta valodas analīzē

Izlasi atklāto vēstuli Latvijas valsts vadītājiem un veic 1.- 6. uzdevumu!

Latvijas Republikas Valsts prezidentam Raimondam Vējonim
Latvijas Republikas Ministru prezidentei Laimdotai Straujumai
Latvijas Republikas Kultūras ministrei Dacei Melbārdei
Latvijas Republikas Saeimas frakcijām

Tikai pagājušā gada laikā no Latvijas aizbraukuši vairāk nekā 22 tūkstoši cilvēku – aptuveni 2000 katru mēnesi. Mēs esam pārliecināti, ka šādā situācijā uzskatīt divos gados paredzēto 250 bēgļu uzņemšanu par apdraudējumu ir absurdi. Turklāt ne tikai tāpēc, ka šo cilvēku skaits ir niecīgs, bet arī tāpēc, ka jaunu cilvēku piesaiste ir iespēja Latvijas attīstībai.

Katrs, kurš pabijis ekonomiskās migrācijas vissmagāk skartajos Latvijas laukos, zina, kā izskatās tukšie ciemati, kur teju vienīgais stabils darbs ir pašvaldības organizētie "algotie pagaidu sabiedriskie darbi", ko tautā joprojām dēvē par "simtlatnieku programmām". Katrs, kurš pazīstams ar biznesa loģiku, zina, ka uzņēmēji vēlas ieguldīt savus līdzekļus tikai reģionos ar attīstības potenciālu. Katrs, kurš ārpus Rīgas mēģinājis nolīgt celtniekus, laukstrādniekus vai citus šķietami vienkāršo darbu darītājus, zina, cik grūti ir atrast uzticamus darbiniekus. Katram, kurš zina, kā veidojas Latvijas pensiju sistēma, ir skaidrs, ka nākotnē būs nepieciešams vairāk strādājošu cilvēku, kas spēs nodrošināt vecumdienas šībrīža 30-gadniekiem.

Tas nozīmē, ka Latvijas iedzīvotāju labklājības vārdā jaunu spēku piesaistīšana Latvijas ekonomikai ir neizbēgama. Tikpat neizbēgama realitāte ir arī bēgļu kustība. Migrācija no noteiktiem pasaules reģioniem pastiprinās gan bruņotu konfliktu, gan klimata pārmaiņu izraisītā resursu trūkuma dēļ. Bēgļu situācija ir starptautiska problēma un Latvijai kā starptautiskās sabiedrības loceklei šīs problēmas risināšanā ir un būs jāpiedalās. Pašlaik šo slogu ir spiestas nest jaunattīstības valstis un dažas Eiropas Savienības valstis. Latvijai, kas kopš 2000. gada Eiropas fondu finansējumā saņēmusi gandrīz sešus miljardus eiro, ir jāspēj dot pretī vismaz tik daudz kā mājas dažiem simtiem kara, bada un nabadzības apdraudētu cilvēku.

Mēs aicinām Latvijas Ministru kabinetu un citas atbildīgās iestādes nākt klajā ar detalizētu pasākumu plānu bēgļu uzņemšanai un integrācijai. Plānu, kurš, mācoties no citu valstu pieredzes un kļūdām, sniegtu šiem cilvēkiem iespēju uzsākt jaunu dzīvi Latvijā, apgūstot latviešu valodu, iekļaujoties Latvijas sabiedrībā, strādājot pašiem un radot darba vietas citiem. Mēs aicinām valdību regulāri iepazīstināt sabiedrību ar šī plāna īstenošanu, mazinot Latvijas pilsoņu vidū valdošo satraukumu un bažas.

Mēs aicinām Latvijas politiķus izturēties atbildīgi, izvairīties no bēgļu stigmatizēšanas un nemēģināt celt savu popularitāti, manipulējot ar bailēm no nezināmā. Mēs lūdzam politiskās partijas atgādināt saviem biedriem un

sekotājiem, ka Latvijā neviens cilvēks nedrīkst tikt diskriminēts ādas krāsas, reliģiskās piederības, seksuālās orientācijas vai tautības dēļ.

Tas ir mūsu spēkos – ar labvēlīgu attieksmi un saprātīgu rīcību padarīt Latvijā uzņemtos bēgļus par mūsu labākajiem sabiedrotajiem. Mēs aicinām Latvijas pašvaldības, uzņēmējus un visus līdzpilsoņus novērtēt ieguvumus, ko varētu sniegt saskarsme ar citām kultūrām. Mēs ceram, ka pratīsim būt atvērti pret citādo, tādējādi kļūstot bagātāki savās kultūras pieredzēs un plašāki savā redzeslokā. Mēs lūdzam nenovērtēt par zemu iespēju, ka, uzņemot bēgļus un nodrošinot tiem labvēlīgus apstākļus, Latvijas valsts varētu iegūt izcilus mūziķus, arhitektus, zinātniekus un biznesa līderus. Jo dots devējam atdodas.

Vairāk nekā 160 zinātnieku, radošo darbinieku, uzņēmēju, reliģisko konfesiju un citu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju paraksti

1. uzdevums. Nosaki šī teksta funkcionālo stilu! (1 punkts)

2. uzdevums. Nosauc divas šī stila raksturīgākās pazīmes, minot katrai pazīmei divus atbilstīgus piemērus no teksta, atbildes ieraksti tabulā! (4 punkti)

Stila pazīmes	Piemēri
	1) _____ 2) _____
	1) _____ 2) _____

3. uzdevums. Formulē šīs vēstules mērķi un raksturo tās teksta aktualitāti sabiedrībā! (4 punkti)

Mērķis:

Aktualitāte:

4. uzdevums. Aizpildi tabulu, tajā ierakstot valodas līdzekļus, kas atrodami vēstulē un pamatot katra izrakstītā valodas līdzekļa lietojumu vēstulē! (12 punkti)

Valodas līdzekļi	Piemēri	Pamatojums
Apstākļa vārds		

vispārākajā pakāpē		
Darbības vārds dsk. 1. personā		
Darbības vārds vajadzības izteiksmē		
Svešvārds		
Anafora		
Vienlīdzīgi teikuma locekļi		

5. uzdevums. Uzraksti šīs vēstules 3. un 4. rindkopas galveno domu! (4 punkti)

3. rindkopa:

4. rindkopa:

6. uzdevums. Uzraksti savu viedokli (80-90 vārdi) par bēgļu uzņemšanu mūsu valstī – par to, vai tas ir drauds vai iespējas Latvijai! (9 punkti)

9. 3. uzdevumu komplekta vērtējuma kritēriji

1. uzdevums. Nosaki šī teksta funkcionālo stilu! (1 punkts)

Par pareizi nosauktu (Lietišķās rakstu valodas /lietišķais/ lietišķo rakstu / darījumrakstu) stilu – 1 p. Gramatiku šajā uzdevumā nevērtē.	1 punkts
--	----------

2. uzdevums. Nosauc divas šī stila raksturīgākās pazīmes, minot katrai pazīmei divus atbilstīgus piemērus! (4 punkti)

Par katru pareizu izrakstītu pazīmi – 1 p. Pie pazīmēm var būt nosauktas arī raksturīgākās valodas līdzekļu pazīmes.	2x1 p.	4 Punkti
Par pazīmei atbilstošu katru pareizu piemēru – 1 p. Ja izrakstīti vairāki piemēri pie viena nosauktā valodas līdzekļa, tad ieskaita tikai tad, ja visi ir piemēri iz pareizi.	2x1 p.	
Gramatiku un stilu šajā uzdevumā nevērtē.		

Biežāk lietotās pazīmes	Pamatojums
Precizitāte, lietišķums	Izceļ saziņas situācijas oficiālo raksturu
Skaitļa vārdu biežs lietojums	Tos bieži izmanto, lai fiksētu oficiālos statistiskos datus
Viennozīmīgi vārdi	to izmantošana akcentē lietišķumu
Savrupinājumi	informatīvi precizējošs, paskaidrojošs raksturs
Uzrunas formas, atvadu frāzes u.c.	Norāda cieņu pret adresātu

3. uzdevums. Vēstules mērķis un tās teksta aktualitāti sabiedrībā raksturojums! (4 punkti)

Par pareizu mērķa formu – 1 p.	4 punkti
Par pareizu mērķa saturu – 1 p.	
Par vēstules teksta aktualitātes (nevis mērķa! aktualitātes) raksturojumu – 1 p.	
Par pareizu gramatiku, stilu – 1 p.	

4. uzdevums. Valodas līdzekļi un to pamatojums (12 punkti)

Par katru pareizu izrakstītu valodas līdzekli un tam atbilstošajiem 2 pareizajiem piemēriem – 1 p. Piemēros jābūt tikai izrakstītiem valodas līdzekļiem. Ja izrakstīts teikums vai tā daļa, tad valodas līdzekļiem jābūt pasvītrotiem. Valodas līdzekļi un to piemēri nedrīkst atkārtoties no 2. uzdevuma, kur jānosauc stila pazīmes. Ja izrakstīti vairāki piemēri pie viena nosauktā valodas līdzekļa, tad ieskaita tikai tad, ja visi ir piemēri iz pareizi.	6x1	12 punkti
Par katru pareizu pamatojumu – 1 p.	6x1	
Gramatiku un stilu šajā uzdevumā nevērtē.		

5. uzdevums. 3. un 4. rindkopas galvenā doma! (4 punkti)

Par katru precīzi formulētu galvenās domas saturu – 1 p. <i>Ja izrakstītas galvenās domas no citām rindkopām, tad - 0 p.</i> <i>Vērtējumu neietekmē autora vārda pieminēšana (pēc autora domām), atbilde var sākties ar vārdiem „par to, ka..”</i>	2x1	4 punkti
---	-----	----------

Par katru atbildi bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p. <i>Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.</i> <i>Ja ir tikai citēts (citātu virkne), pareizrakstību nevērtē.</i>	2x1	
--	------------	--

0 punktu par saturu, ja

- minēta sava pieredze / zināšanas,
- minēti fakti vai doma, kas nav tekstā,
- citēts bez pārveidojumiem,
- doma formulēta kā plāna punkts vai mērķis,
- sašaurināta / vispārināta / daļēji pareiza atbilde,
- apgalvojums nav saprotams ārpus konteksta,
- doma nav saprotama vai pārprotama.

6. uzdevums. Viedoklis (9 punkti)

Skatīt pielikumu „Viedokļa vērtēšanas kritēriji”!

Skaitīt visus skolēna uzrakstītos vārdus, tas ietekmē saņemto punktu skaitu!

Kopā: 34 punkti.

Vērtēšana: pēc Siguldas Valsts ģimnāzijas noteiktās punktu – ballu skalas.

10. 4. uzdevumu komplekts teksta valodas analīzē

Izlasi šos tekstu fragmentus uz izpildi 1.- 6. uzdevumu!

A. Sarunājas namu pārvaldē tehniskais darbinieks un apmeklētājs.

- Ko jūs meklējat?
- Meklēju to avārijas dienestu. Nupat bija pie manis atbraukuši. Sataisīja, nepārbaudīja. Ūdens tek, ka bail.

B. Rozācija ir hroniska, iekaisīga ādas slimība, kas skar sejas centrālos apvidus, kur visbiežāk novēro pārejošu vai pastāvīgu sejas apsārtumu un teleangiektāzijas. Brimonidīna tartrāts ir vienīgais līdzeklis, kas indicēts eritēmas ārstēšanai, tajā pašā laikā vairākās publikācijās aprakstīts „atsitiena fenomens”, kas kavē atveseļošanos. Efektīvai ārstēšanai nepieciešamas alternatīvas metodes, kas ietver sejas aprūpi un izvairīšanos no provocējošiem faktoriem. Escīns ir zirgkastaņas ekstrakta aktīva sastāvdaļa, kas kavē vaskulārā endoteliālā augšanas faktora produkciju endotēlijā un mazina iekaisumu.

(A. Kīsis, J. Zavorins)

C. Latvijas Olimpiskā komiteja (LOK) otrdien, 2016. gada 5. jūlijā, neieklāva Latvijas vadošo tenisistu [Ernestu Gulbi](#) Latvijas izlases sastāvā Deivisa kausa izcīņas Eiropas-Āfrikas zonas otrās grupas cīņai ar Baltkrieviju, līdz ar to viņš nestartēs arī augustā gaidāmajās Riodežaneiro olimpiskajās spēlēs, kas gan tika prognozēts jau iepriekš. Vēl pagājušajā ceturtdienā, 30. jūnijā, Starptautiskās Tenisa federācija (ITF) Gulbi iekļāva starp potenciālajiem Riodežaneiro olimpisko spēļu dalībniekiem, tomēr pie viņa vārda bija pielikta īpaša atzīme - viņš varēs Olimpiādē spēlēt tikai tad, ja jūlija vidū palīdzēs Latvijas izlasei Deivisa kausa izcīņas cīņā ar Baltkrieviju. Lai piedalītos olimpiskajās spēlēs, tenisistam trīs reizes olimpiskā cikla laikā, kā arī vismaz reizi pēdējo divu gadu laikā, ir jāpiedalās Deivisa kausa izcīņā, kamēr Gulbis pēdējo reizi Latvijas izlasei šajā turnīrā palīdzēja 2014.gada septembrī Eiropas-Āfrikas zonas pirmās grupas cīņā ar Austriju, kad Latvija zaudēja ar 1-4.

(www.delfi.lv)

D. Bibliotekāre un apmeklētāja.

- Ko jums? - Čau! Jūs varbūt ziniet, vai nav kādi jaunie žurnāli? - Pirms brīža pie manīm jau te viena tāda dāmīte arī bija un prasīja. Bet patreiz tik vēl vairs nav. Pa dienu jau visus nosmēla. - O, nu tad neko. Davai, čau!

1. uzdevums. Nosaki šo tekstu funkcionālo stilu un uzraksti katra teksta raksturīgākās stila pazīmes!
(8 punkti)

	Funkcionālā stila nosaukums	Stila pazīmes
A		
B		
C		
D		

2. uzdevums. Izlasi vēlreiz A un D tekstu, salīdzini tos un raksturo, kas tiem valodas līdzekļu lietojumā kopīgs un kas atšķirīgs. Atbildes ieraksti tabulā un pamato ar piemēriem no teksta! (7 punkti)

	A	D
Kopīgā valodas līdzekļa nosaukums	•	
Piemēri	•	•
Atšķirīgo valodas līdzekļu nosaukumi	•	•
Piemēri	•	•

3. uzdevums. Izlasi C tekstu un formulē tā mērķi! (2 punkti)

4. uzdevums. Izlasi B un C tekstu un formulē to galveno domu! (4 punkti)

B:

C:

5. uzdevums. Formulē B un C teksta tematu un raksturo temata aktualitāti! (7 punkti)

	Teksta temats	Aktualitātes raksturojums
B		
C		

6. uzdevums. Aizpildi tabulu, ierakstot tajā trūkstošo informāciju par valodas līdzekļiem norādītajos tekstos! (6 punkti)

Teksts	Valodas līdzekļa nosaukums	Piemērs
B	Termini	1) _____ 2) _____
C	_____	[...] viņš <u>nestartēs</u> arī augustā gaidāmajās Riodežaneiro <u>olimpiskajās</u> spēlēs, kas gan tika <u>prognozēts</u> iepriekš.
D	Barbarisms	1) _____
B	Darbības vārdi 3. personā	1) _____ 2) _____
C		

	• _____	1) ITF 2) LOK
C	• _____	1) [...] otrdien, <u>2016. gada 5. jūlijā</u> , [...] 2) [...] pagājušajā ceturtdienā, <u>30. jūnijā</u> , [...]

11. 4. uzdevumu komplekta vērtējuma kritēriji

1. uzdevums. Noteikt funkcionālos stilus un uzrakstīt atbilstošas raksturīgās pazīmes! (8 punkti)

Par katru pareizi noteiktu funkcionālo stilu – 1 p.	4x1	8 punkti
Par katru pareizu stila pazīmi – 1 p.	4x1	

Pareizrakstību šajā uzdevumā nevērtē.

2. uzdevums. Salīdzini A un D tekstus un raksturo, kas tiem valodas līdzekļu lietojumā kopīgs un kas atšķirīgs! Atbildes ieraksti tabulā un pamato ar piemēriem no teksta! (7 punkti)

Par pareizi nosauktu kopīgo valodas līdzekli – 1 p. Ja nosaukti vairāki kopīgi valodas līdzekļi, tad punktu iegūst tikai tad, ja visi ir pareizi.	1	7 punkti
Par katra teksta pareizi nosauktu kopīgo valodas līdzekļa piemēru – 1 p.	2x1	
Par katra teksta pareizi nosauktu atšķirīgo valodas līdzekli – 1 p.	2x1	
Par katra teksta pareizi nosauktu atšķirīgā valodas līdzekļa piemēru – 1 p.	2x1	

Pareizrakstību šajā uzdevumā nevērtē.

3. uzdevums. Teksta mērķis (2 punkti)

Par precīzi formulētu mērķi (<i>forma + saturs</i>) – 1 p. <i>Pieļauta neprecizitāte (nav ievērota forma, bet atbilstošs saturs/ forma atbilstoša, bet saturs neatbilst – 0 p.</i>	2 punkti
Par atbildi bez gramatikas u stila kļūdām – 1 p.	

5. uzdevums. Formulēt galveno domu! (4 punkti)

Par katru precīzi formulētu galvenās domas saturu – 1 p. <i>Ja izrakstītas galvenās domas no citām rindkopām, tad - 0 p. Vērtējumu neietekmē autora vārda pieminēšana (pēc autora domām), atbilde var sākties ar vārdiem „par to, ka..”</i>	2x1	4 punkti
Par katru atbildi bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p. <i>Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē. Ja ir tikai citēts (citātu virkne), pareizrakstību nevērtē.</i>	2x1	

0 punktu par saturu, ja

- minēta sava pieredze / zināšanas,
- minēti fakti vai doma, kas nav tekstā,
- citēts bez pārveidojumiem,
- doma formulēta kā plāna punkts vai mērķis,
- sašaurināta / vispārināta / daļēji pareiza atbilde,
- apgalvojums nav saprotams ārpus konteksta,
- doma nav saprotama vai pārprotama.

6. uzdevums. Formulēt tekstu tematu un tematu aktualitāti (7 punkti)

Par katra teksta temata pareizu saturu – 1 p.	2x1	7 punkti
Par katra teksta temata pareizu formu – 1 p.	2x1	
Par katra teksta satura (nevis mērķa!) aktualitātes raksturojumu – 1 p.	2x1	
Par atbildi šajā uzdevumā bez gramatikas un stila kļūdām – 1 p.	1	

7. uzdevums. Aizpildi tabulu, ierakstot tajā trūkstošo informāciju par valodas līdzekļiem norādītajos tekstos! (6 punkti)

Par katru pareizi aizpildītu tukšo aili – **1 p.**

Punktu ailē saņem tikai tad, ja pie piemēriem pareizi aizpildīti visi prasītie. Ja ailē kāds no piemēriem nav pareizs, tad – 0 p.

Kopā: 34 punkti.

Vērtēšana: pēc Siguldas Valsts ģimnāzijas noteiktās punktu – ballu skalas.

12. 5. uzdevumu komplekts teksta valodas analīzē

Izlasi divu recenziju fragmentus par Valmieras Drāmas teātra izrādi „Balle būs” un veic uzdevumus!

Daiga Mazvērsīte, žurnāliste

Sākumā bažīgi uztvēru paziņojumu, ka par vienojošo faktoru izraudzīta deja: „Vai tik nebūs itāļu režisora Etores Skolas filmas „Balle” pakaļdarinājums, ja jau tiek solīts izsekot 14 cilvēku dzīvesstāstiem dažādos laikos ar dejas starpniecību?” Taču jau no pirmās ainas režisors un scenogrāfs Reinis Suhanovs kopā ar scenārija autoru Lauri Gundaru skatītāju ierauj Latvijas vēstures griežu ainās, noturot uzmanību nemitīgā, gudri attīstītā sasprindzinājumā. Un šī ir izrāde ne tikai vēstures mīļotājiem, bet arī mūsdienīgas teātra valodas novērtētājiem.

[..] Valmieras muzikālās un dejiskās izrādes veiksmes pamatā ir autoru spēja paraudzīties uz mūsu vēsturi no vairākiem aspektiem vienlaikus, neaizmirstot par traģiku, vienlaikus ļaut cilvēkiem uz skatuves dzīvot viņu parasto dzīvi: ar mīlestību, satikšanos un šķiršanos, bērniem, rūpēm citam par citu.

Protams, visās nozīmēs tik lielisks skatuves darbs nebūtu izdevies bez izcilas aktierspēles, ko rāda deju zāles „Apollo” īpašniece (Ilze Pukinska) ar savu dēlu (Kārlis Neimanis) un viņu pastāvīgie, dažādu paaudžu viesi – Dace Eversa, Rūta Dišlere, Januss Johansons, Rihards Rudāks un pārējie. [..] Dominē smalkjūtīgas dāmu un kungu attiecības, galantums, uz skatuves ik pa brīdim parādās bērnu ratiņi līdz ar gādīgajiem vecākiem un vecvecākiem. Tad nāk 40. gadi ar ideālu nodevību, „kažoku” griešanu uz otru pusi, - šeit savas vientuļnieku dejas izdejo Rudāks – mežabrālis ar automātu, un Johansons ar Staļina bisti 2. cēlienā, kur līdzšinējo smeldzīgo noskaņu nomaina padomju častušku groteska un vingrojumi ar krītu baltinātajās tenisa kurpēs. Vīrieši ir ievainoti, slimi, nodzeras, varu pārņemt „daiļais dzimums”. Un beigās savulaik populāro deju zāli mantinieks notirgo bagātam investoram ar „diplomātu” padusē. Par laimi, mūsu skatītājam nav nekas pretī pasmieties par sevi. [..]

Varbūt jauniešiem „Balle būs” šķitīs kā vēstures stunda, nevis vērtību transformāciju izklāsts. Jā, kas gan ir balle? Vai greznu tērpu un veiklu soļu izrāde, vai gaiša prieka pārpilns, saviļņojošs notikums? Valmieras teātrī tapusi tieši šāda balle, sagādājot ģimeniskus, siltus svētkus saviem skatītājiem.

(D. Mazvērsīte. Saulgriežu balle Valmierā)

Atis Rozentāls, teātra kritiķis

Ir pašsaprotami, ka, iestudējot darbu par valsts vēsturi, tiek izcelti tās būtiskākie notikumi. Izrādes „Balle būs” veidotāji ir centušies vēsturi atspoguļot radoši, meklējot arī tēlus un zīmes, ar kuriem vienu vai otru vēstures faktu atdzīvināt. Valmieras Drāmas teātra izrāde „Balle būs” pretendē uz vispārinātu versiju par Latvijas vēsturi, tomēr lielākoties manipulē ar klišejiem un citātiem.

Ir risinājumi, kas uzskatāmi par veiksmīgiem. [..] Labs atradums ir Emīla Dārziņa „Melanholiskais valsis” kā caurviju tēma. Ir brīži, kad tieši ar skaņu partitūru tiek parādīts kāds ļoti sarežģīts mezgla punkts vēsturē. [..] Tomēr, tieši no otrā cēliena sākot, mulsinoši šķiet tādi simboli, kas jau redzēti citās Valmieras teātra izrādēs, piemēram,

tautumeita, kas nokļūst svešas varas rokās, izkāpusi no Māras Ķimeles iestudētā Raiņa „Krauklīša”, Staļina krūšutēla staipīšana pa taisno nonākusi uz skatuves no Vara Braslas režisētajiem Alvja Lapiņa „Atvāriem”, savukārt logu izņemšanu kā laikmeta bojāejas simbolu nupat vēl redzējām Mārtiņa Vilkārša scenogrāfijā izrādei „Doktors Živago”. Viegļākais, bet slidenākais padomju laika attēlošanas veids ir parodija. Deja kā laikmeta izteicēja izrādē vislabāk izpaužas pirmajā cēlienā, kad aktieriem doti arī precīzāki tēlu raksturi. Konkrētības pakāpe vēlāk mazinās, un par centrālo tēlu kļūst telpa, nevis cilvēki. Brīžiem tas attaisnojas, piemēram, suitu sievu dainošanā par padomju varas jaukumiem, tomēr kopumā šī «kapustņika» ir par daudz, un tas neattaisno lieluzveduma iespaidīgo garumu.

(A. Rozentāls. Dejas solī pāri gadsimtam)

1. uzdevums. Formulē katras recenzijas fragmenta galveno domu! (4 punkti)

Daiga Mazvērsīte, žurnāliste:

Atis Rozentāls, teātra kritiķis:

2. uzdevums. Formulē recenzijās vērtētās izrādes tematu! Novērtē temata aktualitāti mūsdienu sabiedrībā! (3 punkti)

Temats:

Aktualitāte:

3. uzdevums. Raksturo D. Mazvērsītes viedokli – pasvītrotot tabulā pareizo atbildi! Izraksti no recenzijas teksta teikuma daļu, kas to apliecina! (3 punkti)

<i>Viedoklis ir atbalstošs</i>	<i>Viedoklis ir noliedzošs</i>

--	--

4. uzdevums. Aizpildi tabulu par valodas līdzekļiem A. Rozentāla viedoklī! (6 punkti)

Valodas līdzekļi		Piemērs	Lietojuma nozīme
Leksiskie		lielākoties <u>manipulē</u> ar <u>klišejām</u> un <u>citātiem</u>	Izsaka teātra kritiķa attieksmi par izrādes neveiksmēm.
		mezgla punkts	
Morfoloģiskie	Lietvārdu atvasināšana ar izskaņu „-šana”		Izsaka teātra kritiķa attieksmi par nevajadzīgām darbībām izrādē.
		precīzāki	Kritiķis uzsver to, ko aktieriem izrādē izdevies atklāt veiksmīgāk.
Sintaktiskie	Iespraudums		
	Vienlīdzīgi teikuma locekļi		Lai uzskaitītu vairākus pretstatus, kas rodami izrādē.

4. uzdevums. Izskaidro saliktā teikumā A. Rozentāla teikto – „kopumā šī «kapustņika» ir par daudz”! (3 punkti)

5. uzdevums. Izskaidro vienkāršā teikumā ar divdabja teicienu D. Mazvērsītes teikto – „varu pārņemt „daiļais dzimums””! (3 punkti)

6. uzdevums. Nosauc, kuram valodas stilam atbilst A. Rozentāla izteiktais viedoklis! Pamato atbildi,

nosauc vienu būtisku pazīmi! (3 punkti)

Valodas funkcionālais stils: _____

Pamatojums.

7. uzdevums. D. Mazvērsīte izrādes recenzijā saka: „Jā, kas gan ir balle? Vai greznu tērpu un veiklu soļu izrāde, vai gaiša prieka pārpilns, saviļņojošs notikums?”

Uzraksti savu viedokli (80-90 vārdi) par to! (9 punkti)

13. 5. uzdevumu komplekta vērtējuma kritēriji

1. uzdevums. Formulē katras recenzijas fragmenta galveno domu! (6 punkti)

katru precīzi formulētu galvenās domas saturu – 1 p. <i>izrakstītas galvenās domas no citām rindkopām, tad - 0 p.</i> <i>Ējumu neietekmē autora vārda pieminēšana (pēc autora domām), atbilde var sākties ar vārdiem „par to, ka..”</i>		punkti
katru atbildi bez pareizrakstības, stila kļūdām – 1 p. <i>ar saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.</i> <i>tikai citēts (citātu virkne), pareizrakstību nevērtē.</i>		

0 punktu par saturu, ja

- minēta sava pieredze / zināšanas,
- minēti fakti vai doma, kas nav tekstā,
- citēts bez pārveidojumiem,
- doma formulēta kā plāna punkts vai mērķis,
- sašaurināta / vispārināta / daļēji pareiza atbilde,
- apgalvojums nav saprotams ārpus konteksta,
- doma nav saprotama vai pārprotama.

2. uzdevums. Formulē recenzijās vērtētās izrādes tematu! Novērtē temata aktualitāti mūsdienu sabiedrībā! (3 punkti)

Par precīzi formulētu tematu (forma + saturs) – 1 p. Pieļauta neprecizitāte (<i>nav ievērota forma, bet atbilstošs saturs/ forma atbilstoša, bet saturs neatbilst</i> – 0 p. <i>Temats var būt formulēts jautājuma formā.</i> Ja formulējumā „ <i>Temats ir par...</i> ”, „ <i>Pēc izlasītajiem materiāliem...</i> ” un cita liekvārdība – 0 p. Formulēta tēma, konspektīvs pārstāsts – 0 p.	3 punkti
Par izrādes temata saturisko (nevis mērķa!) aktualitātes raksturojumu – 1 p.	
Par atbildi šajā uzdevumā bez gramatikas un stila kļūdām – 1 p.	

3. uzdevums. Raksturo D. Mazvērsītes viedokli – pasvītrotot pareizo atbildi! Izraksti no recenzijas teksta teikuma daļu, kas to apliecina! (3 punkti)

Par pareizi pasvītrotu atbildi „Viedoklis ir atbalstošs” – 1 p. Ja atbilde „Viedoklis ir atbalstošs” ir citādi atzīmēta, piem., atķeksēta u.c., tad – 0 p.	3 punkti
Par pareizi izrakstītu teikuma daļu, kas apliecina atbalstošu viedokli – 1 p. Ja izrakstīts viss teikums, tad – 0 p.	
Par atbildi bez gramatikas un stila kļūdām – 1 p.	

4. uzdevums. Aizpildi tabulu par valodas līdzekļiem A. Rozentāla viedoklī! (6 punkti)

Ja atbildei izmantota D. Mazvērsītes atbilde, tad – 0 p. Ja pareizi aizpildīta <u>visa rinda</u> , tad par katru rindu – 1 p. Ja ailē kāds no piemēriem nav pareizs, tad – 0 p.			6x1	6 punkti
Valodas līdzekļi		Piemērs	Lietojuma nozīme	
Leksiskie	<i>svešvārds</i>	lielākoties <u>manipulē</u> ar <u>klišejām</u> un <u>citātiem</u>	Izsaka teātra kritiķa attieksmi par izrādes neveiksmēm.	
	<i>metafora</i>	mezgla punkts	<i>Tā kā izmantotās metaforas priekšā ir vārds „sarežģīts” un pati metafora arī nozīmē to pašu, pie tam pirms tam vēl ir pastiprinājuma vārds „ļoti”, tad ar šo trīskāršo pastiprinājumu tiek pievērsta uzmanība kam īpašam.</i>	
Morfoloģiskie	Lietvārdu atvasināšana ar izskaņu „-šana”	<i>staiptīšana / izņemšana / dainošana</i>	Izsaka teātra kritiķa attieksmi par <u>nevajadzīgām</u> darbībām izrādē.	
	<i>Īpašības vārds pārākajā pakāpē</i>	precīzāki	Kritiķis uzsver to, ko aktieriem izrādē izdevies <u>atklāt veiksmīgāk.</u>	
Sintaktiskie	Iespraudums	<i>piemēram</i>	<i>Lai savu viedokli pierādītu ar konkrētiem faktiem no izrādes, tos uzskaitot. / Lai minētu piemērus.</i>	
	Vienlīdzīgi teikuma locekļi	<i>pretendē, tomēr manipulē / vieglākais, bet slidenākais / telpa, nevis cilvēki</i>	Lai uzskaitītu vairākus <u>pretstatus</u> , kas rodami izrādē.	

5. uzdevums. Izskaidro saliktā teikumā A. Rozentāla teikto – „kopumā šī «kapustņika» ir par daudz”! (3 punkti)

Par pareizas uzbūves – jebkādu (sakārtotu, pakārtotu, jauktu) saliktu teikumu – 1 p.	3 punkti
Par skaidrojumu, kurā pausta kritiķa noliedzoša attieksme – 1 p.	
Par atbildi bez gramatikas un stila kļūdām – 1 p.	

6. uzdevums. . Izskaidro vienkāršā teikumā ar divdabja teicienu D. Mazvērsītes teikto – „varu pārņemt „daiļais dzimums””! (3 punkti)

Par pareizas uzbūves teikumu – 1 p.	3 punkti
Par skaidrojumu par sieviešu vadošo lomu sabiedrībā, dzīvē u.tml. – 1 p.	
Par atbildi bez gramatikas un stila kļūdām – 1 p.	

7. uzdevums. Nosauc, kuram valodas stilam atbilst A. Rozentāla izteiktais viedoklis! Pamato atbildi, nosauc vienu būtisku pazīmi! (3 punkti)

Par pareizi nosauktu stilu (publicistiskais / publicistikas) – 1 p.	3 punkti
Par vienas pareizas, publicistiskajam stilam atbilstīgas pazīmes nosaukšanu - – 1 p. Ja nosauktas vairākas pazīmes, tad punktu iegūst tikai tad, ja visas ir pareizas.	
Par atbildi bez gramatikas un stila kļūdām – 1 p.	

8. uzdevums. Uzraksti viedokli! (9 punkti) Skatīt pielikumu „Viedokļa vērtēšanas kritēriji”!

Skatīt visus skolēna uzrakstītos vārdus, tas ietekmē saņemto punktu skaitu!

Kopā: 34 punkti. Vērtēšana: pēc Siguldas Valsts ģimnāzijas noteiktās punktu – ballu skalas.

Secinājumi

1. Pēc centralizētā eksāmena teksta valodas analīzes (CE 2.daļas) vērtēšanas 2016. gadā galvenās problēmas uzrādās saistībā ar nestandarta un vairākpakāpju uzdevumiem.
2. Mācību procesā akcents liekams uz uzdevuma nosacījumu rūpīgu izlasīšanu, īpaši tas attiecināts uz uzdevumu par aktualitātes formulēšanu un raksturojumu – teorētiski varētu būt prasīts gan mērķa aktualitātes, gan temata, gan problēmas, gan teksta, gan izrādes u. c. aktualitātes skaidrojums.
3. Jaunums – jautājums par problēmas mācīšanu teksta valodas analīzes aspektā, kas rūpīgi ir jāiestrādā mācību procesā.
4. Lai uzlabotu latviešu valodas skolotāja darba kvalitāti un skolēnu rezultātus centralizētajā eksāmenā, katram pedagogam ieteicams veikt kārtējā CE darbu un uzdevumu uzbūves, kā arī vērtēšanas kritēriju analīzi, lai nianses un sīkumi, kas visbiežāk ietekmē skolēnu darbu rezultātus, tiktu aktualizēti jau mācību procesā un lai, gatavojoties centralizētajam eksāmenam, tie neietekmētu eksāmena rezultātus.
5. Centralizētā eksāmena 2. daļā iekļauti I, II un III - visu līmeņu jeb grūtības pakāpju uzdevumi – tātad šī ir viskomplicētākā eksāmena daļa.
6. Lai atvieglotu darbu skolotājiem, teksta valodas analīzes tēmas apguvei lietderīgi izmantot autores veidotu mācību materiālu „Teksta valodas analīze”, kas piedāvāts elektroniskā formā un izmantojams gan lekcijas tipa mācību stundās, sākot apgūt šos jautājumus, gan nostiprinot tos jau praktiskos uzdevumos un atkārtojumos pirms eksāmena, gan skolēnu individuālam mācību darbam.
7. Lai nostiprinātu skolēnu zināšanas un motivētu tos patstāvīgi mācīties, izmantojama autores izstrādātu darba lapu „Formas nosacījumi teksta valodas analīzes pozīcijām”, kurā apkopotas prasības katra jautājuma formulēšanā.
8. Pirms praktiskās tekstu analīzes mācību procesā vēlams pārbaudes darbs par teorijas satura un, jo īpaši, par formas prasībām, tā mērķis ir atgriezeniska saite – pārbaudīt un nostiprināt iegaumēto teoriju, zināšanas, ko izmantot praktiskajā darbā turpmāk.
9. Lai praktiski vingrinātos variatīvu uzdevumu veikšanā, ieteicams izmantot autores izstrādāto uzdevumu komplektus teksta valodas analīzē, kas paredzēti gan skolotāja darbam, gatavojot skolēnus mācību stundās, konsultācijās vai individuāli, gan skolēniem, patstāvīgi vingrinoties teksta analīzes un centralizētā eksāmena 2. daļas apguvei.

Izmantoto informācijas un tekstu avotu saraksts

1. *Centralizētais eksāmens latviešu valodā 2014./2015. mācību gadā: rezultātu analīze un metodiskie ieteikumi* (2015). [Skatīts 05.07.2016.]
Pieejams: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/dokumenti/metmat/2014_2015_ce_latval_analize.pdf
2. *Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi latviešu valodā* (2016). [Skatīts 08.06.2016.]
Pieejams:
http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/dokumenti/uzdevumi/2016/vidussk/12kl_latviesu_valoda.pdf
3. *Centralizēto eksāmenu vidējo rezultātu salīdzinājums 2014.-2016. (%)* (2016). [Skatīts 04.07.2016.]
Pieejams: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/statistika/2016/dokumenti/!visi_sasn_3g.png
4. *Ernests Gulbis nepiedalīsies Rio olimpiskajās spēlēs* (2016). [Skatīts 05.07.2016.]
Pieejams: <http://www.delfi.lv/sports/news/vasaras-olimpiskas-speles/zinas/>
5. Ķīsis, A., Zavorins, J. *Escīnu saturošas kosmētikas ietekme uz pastāvīgo sejas eritēmu pacientiem ar rozāciju* (2015). [Skatīts 05.07.2016.]
Pieejams:
http://www.rsu.lv/images/stories/dokumenti/publikacijas/zinatniskie_raksti_2015/2015_medicinas_nozares_raksti.pdf
6. Mazvērsīte, D. *Saulgriežu balle Valmierā* (2014). [Skatīts 06.07.2016.]
Pieejams: http://vdt.lv/media/uploads/PlayCritique/balle-bus/Balle%20bus_Daiga%20Mazversite.pdf
7. *Metodiskie materiāli* (2016). [Skatīts 05.07.2016.]
Pieejams: <http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/metmat.shtml>
8. Rozentāls, A. Dejas solī pāri gadsimtam *Diena*. Nr. 248, , 2015, 12. februāris, 6.lpp. ISSN 1407-1290.
9. *Satori aptauja: Kam man vajadzīga Latvija?* (2014). [Skatīts 05.07.2016.]
Pieejams: <http://satori.lv/raksts/8254/>
10. *Trīs jautājumi Valdim Rūmniekam* (2013). [Skatīts 04.07.2016.]
Pieejams: <http://www.satori.lv/raksts/5945/>
11. *Vairāk nekā 160 cilvēku atklātā vēstulē aicina novērtēt bēgļu uzņemšanas sniegtās iespējas Latvijai* (2015). [Skatīts 05.07.2016.]
Pieejams: <http://satori.lv/raksts/9730/>

Pielikumi

1. pielikums

Mācību materiāls „Teksta valodas analīze” programmā *PowerPoint*

Saite uz materiāla elektronisko versiju vietnē - šeit:

<https://drive.google.com/file/d/1gHZIU2j1SBgcL-i5JVQ4h9TmE01eaY8u/view?usp=sharing>

2. pielikums

Formas nosacījumi teksta valodas analīzes pozīcijām TEORIJA

Teksta valodas analīzes pozīcijas nosaukums	Nosacījumi
1. Temats	- tematu formulē kā virsrakstu - formulējumā neiekļauj darbības vārdu - formulējumā jābūt iesaistītiem 2-3 atslēgas vārdiem no teksta
2. Problēma	- formulē vienā teikumā - visveismīgāk formulēt jautājuma teikuma veidā - nedrīkst citēt, jāformulē pašam
3. Galvenā doma	1-2 pilni teikumi apgalvojuma vai nolieguma formā - veido pats savus teikumus, nedrīkst pārrakstīt vai citēt esošo tekstu vai tā daļu - nevajag minēt vai atsaukties uz diskusijas vai teksta autoru
4. Teksta mērķis	teksta mērķi formulē vienā stāstījuma teikumā, ko iesāk ar darbības vārdu <u>nenoteiksmē</u>
5. Teksta mērķa aktualitāte un tās pamatojums	2 daļas: 1) pasaka, vai paša formulētais teksta mērķis ir vai nav aktuāls; 2) jāpamato, <u>kāpēc</u> šis mērķis, kurš tika formulēts, ir vai nav aktuāls - jārunā par mērķa, nevis tēmas vai raksta aktualitāti - Uzmanīgi jālasa nosacījumos, <u>kam</u> (mērķim, tematam, problēmai, tekstam u.c.) jāraksturo aktualitāte!
6. Viedoklis	- raksta <u>savas</u> domas par prasīto 3-daļīgums (3 nelielas rindkopas): - ievads (1-2 teikumi) – iepazīstināt ar tematu un izteikt <u>savu</u> oriģinālu apgalvojums, kas saistīts ar tematu - galvenā daļa – savas domas plānveidīgs pamatojums, argumentācija, kas balstīta uz konkrētiem faktiem, piemēriem - nobeigums (1-2 teikumi) – tajā izteikt domu apkopojumu un secinājumus - Noteikti jāievēro noteiktais vārdu skaits!!! Jāpārskaita pirms pabeigšanas!

3. pielikums

Skolēna vārds, uzvārds _____

Pārbaudes darbs par formas nosacījumiem teksta valodas analīzes pozīcijām

Teksta valodas analīzes pozīcijas nosaukums	Nosacījumi
1. Temats	
2. Problēma	
3. Galvenā doma	
4. Teksta mērķis	
5. Teksta mērķa aktualitāte un tās pamatojums	
6. Viedoklis	

4. pielikums

Viedokļa vērtēšanas kritēriji*

Ja nav ievērots darba apjoms (līdz 30 vārdiem) – darbu nevērtē.

Ja viedoklis nav par *interneta komentāriem un īsziņu pasauli*, tad uzdevumu nevērtē – 0 p.

*Materiāls no 2015./2016. m.g. VISC CE latviešu valodā vērtēšanas kritērijiem.

Punkti	Saturs	Forma/apjoms	Ortogrāfija, interpunkcija, stils (vārdu skaits/klūdu skaits)
4	Temats izprasts. Patsīvīgas domas, radošs/origināls, loģisks, argumentēts spriedums. (<i>Sprotama atbilde – kā komentāri, īsziņas ietekmē valodas kvalitāti, mūnēti piemēri.</i>)		31-79 80 un vairāk
3	Temats izprasts. Argumentēts viedoklis, skaidra autora pozīcija, (<i>Laba atbilde ar pamatotu izteikto domu, nav piemēru.</i>)		0 1 klūda
2	Temats izprasts. Vispārīgs viedoklis (stāsta tikai par to, ka šodien visi lasa vai raksta komentārus, sms, vīto, nedomājot par valodas precizitāti), ir fakti klūdas, temata sāsaurnājums/ paplašinājums. Frāzainība.	- Ievērota teksta uzbūve/ plānojums. - Ievērots apjoms – 80 un vairāk vārdu. <i>(Ievēroti abi kritēriji.)</i>	1-2 2-4 klūdas
1	Temats izprasts. Pretunīgs viedoklis/nav argumentācijas, domas haotiskas.	Ievērota teksta uzbūve/ plānojums, apjoms- 31-79 vārdu. VAI Ievērots apjoms 80 un vairāk vārdu / nav kāda no teksta uzbūves elementiem. <i>(Nav ievērots viens kritērijs.)</i>	3-4 5-7 klūdas
0	Neatbilst tematam / paustā doma nav uztverama.	Nav vērtējams. <i>(Nav ievēroti abi kritēriji.)</i>	5 un vairāk 8 un vairāk